

Communiceren

Doelgericht boodschappen overbrengen en begrijpen.

Communiceren is een fundamentele vaardigheid, mensen kunnen niet niet communiceren. Bewust en onbewust versturen en ontvangen zij boodschappen en creëren zo gedeelde betekenis. Bij communicatie draait het naast de inhoud van de boodschap ook altijd om de relatie tussen de deelnemers.

Groei in communicatieve vaardigheid houdt in dat leerlingen:

- steeds meer verschillende communicatieve 'taken' kunnen uitvoeren in steeds meer contexten;
- daarbij over een steeds groter repertoire aan communicatieve middelen en strategieën gaan beschikken en deze steeds adequater gaan gebruiken;
- communicatieve situaties en doelen steeds bewuster gaan onderscheiden en communicatiemiddelen steeds bewuster gaan hanteren.

Samengevat gaat communiceren om:

Aspecten

- Communicatie gebruiken voor een breed scala aan doelen.
- Adequaaf omgaan met verschillende communicatieve situaties en communicatiepartners.
- Passende communicatiemiddelen hanteren.
- Effectief gebruik maken van de mogelijkheden van ICT en technologie.

Houding

- Zelfvertrouwen, vertrouwen in eigen communicatieve vaardigheid.
- Betrokkenheid bij de ander en bij het onderwerp van communicatie.
- Empathie.
- Respect voor ander visies, uitingen en gedragingen.

	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4		
	Indicatie: onderbouw po	Indicatie: middenbouw po	Indicatie: bovenbouw po	Indicatie: vo	Voorbeelden vmbo	Voorbeelden havo-vwo
Boodschappen overbrengen en begrijpen						
<i>De leerling:</i>						
<i>gebruikt communicatie voor een breed scala aan doelen (bijvoorbeeld informatie uitwisselen, emoties overbrengen, anderen overtuigen of motiveren).</i>	<ul style="list-style-type: none"> – maakt kennis met verschillende soorten gesprekken en communicatieve taken (ook in schoolse situaties). – maakt kennis met verschillende communicatiedoelen. (voorbeelden: informatie en meningen uitwisselen, iets nieuws leren, uitleg of instructie volgen of geven, samenwerken, een probleem oplossen, eigen meningen en gevoelens uitdrukken, anderen overtuigen of motiveren, anderen onderhouden). – communiceert met leeftijdgenoten en volwassenen over onderwerpen die dicht bij de eigen ervaring, en het hier en nu, liggen. – is zich niet altijd bewust van de gevoelens en behoeften van anderen. – is zich niet altijd bewust van het onderscheid tussen feit en fictie. 	<ul style="list-style-type: none"> – raakt vertrouwd met verschillende soorten gesprekken en communicatieve taken. – onderscheidt verschillende communicatiedoelen. – communiceert met leeftijdgenoten en volwassenen, ook over onderwerpen die wat verder van de eigen ervaring, en het hier en nu, liggen. – is zich meestal bewust van de gevoelens en behoeften van anderen en houdt daar tot op zekere hoogte rekening mee bij de communicatie. – is zich bewust van het onderscheid tussen feit en fictie en brengt dit meestal aan. 	<ul style="list-style-type: none"> – is vertrouwd met een toenemend aantal verschillende soorten gesprekken en communicatieve taken. – onderscheidt verschillende communicatiedoelen en kan deze soms benoemen. – communiceert met leeftijdgenoten en volwassenen, ook over minder nabije en complexere onderwerpen. – overtuigt of motiveert anderen op een bewuste manier. – is zich bewust van de gevoelens en behoeften van anderen, houdt daar rekening mee bij de communicatie en kan benoemen hoe hij/zij dat doet. 	<ul style="list-style-type: none"> – is vertrouwd met een toenemend aantal verschillende soorten gesprekken en communicatieve taken. – onderscheidt verschillende communicatiedoelen en kan deze benoemen. – communiceert met leeftijdgenoten en volwassenen, ook over minder nabije, complexere en abstractere onderwerpen. – overtuigt of motiveert anderen op een bewuste manier; onderbouwt de eigen mening met argumenten. – maak onderscheid tussen feiten en meningen. – is zich bewust van de gevoelens en behoeften van anderen, houdt daar rekening mee bij de communicatie en kan benoemen hoe hij/zij dat doet. 	<ul style="list-style-type: none"> – tijdens een verkoopgesprek klanten informeren en adviseren over ICT-producten en motiveren tot aankoop. – verschillende meningen herkennen tijdens lessen over democratie. – groepsgenoten overtuigen voor een bepaalde aanpak bij het ontwikkelen van een product. – voorlichting geven aan leerlingen van groep 8 en daarbij passende taal gebruiken. – deelnemen aan een debat. 	<ul style="list-style-type: none"> – voor een discussie of debat relevante informatie verzamelen, verwerken en deze informatie presenteren, rekening houdend met het soort publiek. – reageren op vragen van het publiek bij presentatie van een werkstuk. – een stelling, zowel mondeling als schriftelijk, nuanceren, verdedigen en bestrijden. – opdrachtgever overtuigen van de waarde van een voorstel. de wisselwerking tussen politiek en samenleving duiden in een betoog over de positie van de verzorgingsstaat.

	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4		
	Indicatie: onderbouw po	Indicatie: middenbouw po	Indicatie: bovenbouw po	Indicatie: vo	Voorbeelden vmbo	Voorbeelden havo-vwo
Omgaan met verschillende communicatieve situaties en communicatiepartners						
<i>De leerling:</i>						
<i>hanteert uitingen die passend zijn voor de situatie, de communicatiepartner(s) en het doel van de communicatie.</i>	<ul style="list-style-type: none"> – begint verschillende communicatieve situaties te onderscheiden. – ontdekt dat er verschillende manieren zijn om te communiceren, afhankelijk van de situatie, de communicatiepartner en het doel van de communicatie, en past dit soms wel, soms niet toe. – leert elementaire gespreksregels. – ervaart dat met taalgebruik bepaalde effecten te bereiken zijn (bv. aanspreekvorm). <p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • schooltaal/thuistaal. • spreken met leeftijdgenoten of volwassenen. • iets neutraal of extra 'lief' vragen. • communiceren via taal of beeld. 	<ul style="list-style-type: none"> – onderscheidt verschillende communicatieve situaties. – begrijpt dat er verschillende manieren zijn om te communiceren, afhankelijk van de situatie, de communicatiepartner en het doel van de communicatie, en past dit tot op zekere hoogte toe. – maakt onderscheid in aanspreekvorm. – maakt onderscheid in taalgebruik, bijvoorbeeld formeel/informeel. <p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • schooltaal/thuistaal. • spreken met leeftijdgenoten of volwassenen. • iets neutraal of extra 'lief' vragen. • communiceren via taal of beeld. 	<ul style="list-style-type: none"> – onderscheidt verschillende communicatieve situaties. – hanteert verschillende manieren om een boodschap vorm te geven, afhankelijk van de situatie, de communicatiepartner en het doel. – past gespreksregels automatisch toe. – past kennis over formeel en informeel taalgebruik en juiste aanspreekvorm correct toe. <p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • schooltaal/thuistaal. • spreken met leeftijdgenoten of volwassenen. • communiceren via taal of beeld. • verschillende tekstsoorten gebruiken. 	<ul style="list-style-type: none"> – onderscheidt verschillende communicatieve situaties. – hanteert verschillende manieren om een boodschap vorm te geven, afhankelijk van de situatie, de communicatiepartner en het doel. – past gespreksregels automatisch toe. – past kennis over formeel en informeel taalgebruik en juiste aanspreekvorm correct toe. <p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formeel/informeel taalgebruik. • schooltaal/thuistaal/straattaal. • communicatie via sociale media. • communiceren via taal of beeld. • verschillende tekstsoorten gebruiken. 	<ul style="list-style-type: none"> – een 2D mediaproduct vormgeven passend bij een doelgroep. – tijdens stage passende sociale conventies in acht nemen. – bij samenwerken initiatief nemen en luisteren naar adviezen van anderen. – belangen noemen van mensen in bepaalde maatschappelijke positie en uitleggen welke conflicten daarmee kunnen samen hangen. – een sociaal probleem beschrijven en daarbij aangeven hoe de beeldvorming tot stand is gekomen. 	<ul style="list-style-type: none"> – een bewegingsactiviteit voorbereiden, organiseren, evalueren en daarvan verslag doen. – schriftelijk, mondeling en digitaal communiceren over aan informatica gerelateerde onderwerpen op een toegankelijke manier. – Informatiebehoefte van een klant vertalen in een zoekopdracht. – herkennen hoe de digitale omgeving communicatievormen beïnvloedt en inzicht hebben in de kracht en beperkingen van deze communicatievormen. – de rol van massamedia bij politieke besluitvorming beschrijven.

Leerinhouden	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4		
	Indicatie: onderbouw po	Indicatie: middenbouw po	Indicatie: bovenbouw po	Indicatie: vo	Voorbeelden vmbo	Voorbeelden havo-vwo
Communicatiemiddelen hanteren						
<i>De leerling:</i>						
<i>kiest en gebruikt een passend communicatiemiddel (talig/niet-talig, gesproken/geschreven/beeld, al dan niet digitaal).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ontdekt dat er verschillende communicatiemiddelen zijn. - maakt soms bewust een keuze voor een bepaald communicatiemiddel. - ontdekt dat taal vaak in combinatie met andere communicatiemiddelen gebruikt wordt (bv. gezichtsuitdrukkingen, gebaren, afbeeldingen). 	<ul style="list-style-type: none"> - begrijpt dat er verschillende communicatiemiddelen zijn. - maakt min of meer bewuste keuzes voor bepaalde communicatiemiddelen. - gebruikt taal in combinatie met andere communicatiemiddelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - weet dat er verschillende communicatiemiddelen zijn en kan deze benoemen. - maakt bewuste keuzes voor bepaalde communicatiemiddelen. - gebruikt taal in combinatie met andere communicatiemiddelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - kent (een toenemend aantal) verschillende communicatiemiddelen. - juiste medium gebruiken passend bij de communicatievorm, feedback face to face en complimenten, kan via de app. - maakt bewuste keuzes voor bepaalde communicatiemiddelen en kan dit toelichten. - gebruikt taal in combinatie met andere communicatiemiddelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - verschillende communicatievormen inzetten bij overleg in stage-bedrijven. - het juiste medium gebruiken passend bij de communicatievorm, feedback face to face en complimenten kan via de app. - een product of dienst verkopen op een sociaal platform passend bij de doelgroep. - een AV-animatie maken en presenteren van script tot eindproduct. - opstellen van een sollicitatiebrief en een CV dat professionaliteit uitstraalt. 	<ul style="list-style-type: none"> - een website ontwerpen om informatie te geven over gezonde leefstijl. - gebruik maken van vaktaal bij het houden van een presentatie over een wetenschappelijk onderwerp. - inzetten van meerdere sociale media om verschillende doelgroepen te bereiken. - een wervende tekst schrijven die past bij de sociale en technische kaders van het online platform.
Gebruik maken van de mogelijkheden van ICT en technologie						
<i>De leerling:</i>						
<i>gebruikt verschillende media en technologische hulpmiddelen en kan de effectiviteit daarvan beoordelen.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - kan (soms met hulp) contact leggen en onderhouden via verschillende media. - leert verschillende media en technologische hulpmiddelen kennen en (soms met hulp) gebruiken. 	<ul style="list-style-type: none"> - kan (soms met hulp) contact leggen en onderhouden via verschillende media. - kent en gebruikt (soms met hulp) verschillende media en technologische hulpmiddelen. - is zich bewust dat verschillende media en technologische hulpmiddelen voor verschillende doelen gebruikt kunnen worden. 	<ul style="list-style-type: none"> - gebruikt media voor verschillende communicatieve functies. - kent en gebruikt steeds meer verschillende media en technologische hulpmiddelen. - kan de keuze voor een bepaald medium of technisch hulpmiddel uitleggen. - kan anderen ondersteunen bij het gebruik van verschillende media en technologische hulpmiddelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - gebruikt media voor verschillende communicatieve functies. - kent en gebruikt steeds meer verschillende media en technologische hulpmiddelen. - kan de keuze voor een bepaald medium of technisch hulpmiddel uitleggen. - kan anderen ondersteunen en adviseren bij het kiezen en gebruiken van verschillende media en technologische hulpmiddelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - een eenvoudige ICT-structuur installeren. - eigen werk presenteren via digitale media. - online overleggen. - social media op een effectieve wijze inzetten om te communiceren over een maatschappelijk onderwerp, met stellingen of een poll op een Facebook groep. 	<ul style="list-style-type: none"> - enkele security-bedreigingen en veelgebruikte technische maatregelen rond digitale media benoemen. - via digitale middelen concepten van de tekst reviseren op basis van geleverd commentaar. - bij natuurwetenschappelijk onderzoek gebruik maken van online databases en modellen. - via sociale media zichzelf presenteren .